

Propaganda pública i secreta

Els que sentim un cert afecte per la llengua, de tant en tant trobem algun ciutadà que s'ocupa de qüestions que ell considera més rellevants i que ens pregunta, amb un to entre indolent i paternalista: «Vols dir que n'hi ha per tant?» volent dir que sobreestimem la importància de la llengua. En aquests casos, recomano la lectura de Victor Klemperer. Klemperer (Landsberg, 1881 - Dresden, 1960) va ser un filòleg alemany que va tenir problemes a l'Alemanya nazi per ser fill d'un rabí. Tot i que va sofrir agressions i humiliacions continuades, la seva vida va ser respectada perquè la seva esposa tenia el certificat d'ària. Durant els anys en què era increpat al carrer per dur l'estrella groga, va escriure un diari on, entre altres qüestions, analitzava el llenguatge del Tercer Reich, que ell anomenava LTI, és a dir, *Lingua Tertii Imperii*.

Després de la guerra va publicar el llibre *LTI. Apuntes de un filòleg* (editat en castellà per Minúscula), que desemmascara les metàfores, els epítets i els eufemismes de l'Alemanya nazi. Klemperer s'adona que determinades paraules estan prohibides, com els topònims eslaus: les ciutats i les regions són rebatejades amb noms germànics perquè no es noti que han estat envaïdes. Per referir-se a a Unió Soviètica, la LTI usa la paraula *marxista*, que posa de relleu l'origen jueu del règim, i no *socialista*, que es reserva al partit nazi. *L'impost esdevé ajuda* i la *retirada* passa a anomenar-se *defensa mòbil*, mentre circulen verbs nous com *arianitzar* o *desjudaitzar*. D'altres paraules canvien de sentit. Klemperer es fixa que els nazis són els primers que utilitzen *fanàtic* i *cec* en sentit positiu. La paraula *poble* es posa al servei del partit, mentre que *sistema*, un terme considerat negatiu, es vincula amb la Constitució de Weimar. Victor Klemperer considera que la selecció de paraules és «el llenguatge de propaganda més potent, més públic i secret alhora», ja que es propaga com una infecció. També els enemics del nazisme van ser intoxicats amb la LTI, i van continuar usant-ne paraules quan el Tercer Reich ja no existia. Hi penso cada vegada que sento la paraula *separatista*, un terme utilitzat a bastament pel franquisme, i que va estar uns quants anys amagat fins que ha ressorgit amb la càrrega emocional i pejorativa intacta.

Un infern de bona gent

«Tots els dimonis són aquí», de Pere Antoni Pons, és una novel·la d'intriga que destaca per l'atmosfera que hi crea

XAVIER CORTADELLAS xcortadellas@presencia.cat

No hi ha novel·la si el lector no accepta prèviament que el narrador li expli qui una història. Sovint, però, quan l'explica un cop ja ha passat i sabent, doncs, com acaba, el lector ha d'acceptar també que el narrador li amagarà i li anirà dosificant el que sap. Si no, molt sovint no funcionaria. Pot ben passar, però, que el lector també en sàpiga el final: moltes novel·les policiaques en són un bon exemple. Llavors, el narrador se centra a explicar –i a anar dosificant i amagant– com s'ha arribat en aquest final. En molts de casos, aquesta convenció funciona perquè els lectors no pensen que el narrador es dirigeixi a un narratori i que aquest narratori tingui tan poc a veure amb ells com el narrador amb l'autor. I no hi pensen perquè habitualment no és un personatge més. No és el cas, però, de *Tots els dimonis són aquí*, la segona novel·la de Pere Antoni Pons, la primera que li llegeixo. El narrador –un director de diari– explica a un personatge de qui sabem poques coses –que té una certa confiança ambell, que li ha fet favors, que és un detectiu– per què va estar d'acord a enviar Ricard Rosenthal en un poble perdut d'una illa a investigar l'estranya desaparició de Clàudia per tal que n'escrivis unes cròniques. Rosenthal era un professor universitari, fins llavors



«TOTS ELS DIMONIS SÓN AQUÍ»

Autor: PERE ANTONI PONS
Editorial: EMPÚRIES
Pàgines: 184 / Preu: 17 €

En Ricard Rosenthal és un jove professor universitari que se'n va a un petit poble de Mallorca per investigar la recent desaparició d'una noia jove, alumna seva.

PERE ANTONI PONS

(Campanet, 1980). *La felicitat dels dies tristos* (2010, premi Documenta) va ser la seva primera novel·la. Ha escrit també poesia i un llibre entrevista a Joan Francesc Mira

NOVETATS EDITORIALS



«ANDREU DAMESON. GENI DE LA CARICATURA»

Autors: LLUÍS SOLÀ / JAUME CAPDEVILA
Editorial: DUXELM / FUNDACIÓ JOSEP IRLA
Pàgines: 179 / Preu: 19 €

Andreu Dameson i Aspa va ser un important dibuixant, pintor i il·lustrador que va destacar com a un dels millors caricaturistes del segle XX. El seu compromís d'esqueres, republicà i catalanista el va portar a l'exili a l'Argentina, on va morir el 1968.



«LA NIT DE GLÒRIA D'AM»

Autor: MIQUEL ÀNGEL VIDAL
Editorial: BROMERA
Pàgines: 136 / Preu: 11,95 €

Cinc companys d'institut es reuneixen per complir la promesa que es van fer, vint anys enrere, durant el viatge de fi de curs a Londres. Queden per sopar per saber com els ha anat la vida, i les tensions i les històries inacabades del passat reapareixen, ja que estan tan preocupats per apareçar una vida ideal com per amagar la real. Premi de Teatre Palanca i Roca Ciutat d'Alzira.



Pere Antoni Pons publica la seva segona novel·la. Amb la primera, *La felicitat dels dies tristos*, va rebre el premi Documenta. / QUIM PUIG

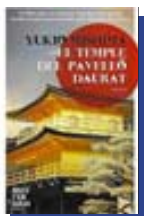
que té amb dues noies que havien tractat Clàudia. Contrasta amb el poc interès que té a parlar amb Matilda, la germana bessona. Però segurament la rebava més grossa és aquella del narrador i del narratori. El detectiu tampoc no argumenta o dubta mai del que sent. Les seves preguntes són acrítiques, com si ignorés també el final i com si preguntés només perquè vol ajudar el narrador a continuar desplegant el discurs. Pons se'n surt molt bé creant un clima de

«Ricard Rosenthal, un professor que escriu crítiques per a un diari, investiga la desaparició d'una alumna seva»

només havia escrit crítiques. Justament, Clàudia havia estat alumna seva, cosa que el narrador no sap fins l'endemà que Rosenthal hagi arribat a l'illa. S'hi comunica per correus electrònics o telefonant-li, però és una mica inversemblant que, quan s'assabenta que li ha amagat això, continuï creient que no pot també enganyar-lo un cop li diu que la relació especial que va tenir amb Clàudia va ser només una relació especial. No dic que hagin anat més enllà, ja ho llegiran: dic només que el narrador acaba essent algú que narra i prou, cosa difícil de creure en algú com aquell director de diari que no

ignora com acaba tot. *Tots els dimonis són aquí* funciona, no és una mala novel·la, té intriga, està ben escrita i hi ha una llegenda—d'uns xuetes mallorquins del segle XVI que van ser assassinats per un grup de vilatans—prou inquietant. Però el lector pot acabar amb la sensació que Pons no ha acabat de passar-hi prou bé el ribot perquè hi afloren algunes rebaves que fan que en alguns punts voregi la inversemblança: la fascinació acrítica del narrador i de la seva dona per Ricard i Cristina quan els coneixen, la facilitat amb què Rosenthal connecta amb Tobies en arribar en aquell poble o, més tard, la conversa

felicitat quan als personatges els van bé les coses, i de misteri quan els trontollen. Però em sembla que *Tots els dimonis són aquí* funcionaria molt millor amb un narrador centrat en el punt de vista de Rosenthal, en què el narratori no fos un personatge tan explícit o en què deixés d'intervenir. És el que va fer Miquel Pairoli en una seva novel·la, seguint Sándor Márai, i el que fan Poe o Henry James, que deuen agradar a Pons. I, al cap i a la fi, si a molts de nosaltres també ens agraden, no és perquè literàriament s'expliqui tot, sinó pel clima de misteri en què ens immergeixen.



«EL TEMPLE DEL PAVELLÓ DAURAT»

Autor: YUKIO MISHIMA
Traducció: KO TAZAWA / JOAQUIM PIJOAN
Editorial: AMSTERDAM
Pàgines: 272 / Preu: 20,90 €

Inspirada en un fet real, la destrucció d'un bell temple budista de Kyoto per part d'un jove novici, *El temple del pavelló daurat* és l'aproximació psicològica de Mishima a una obsessió irrefrenable. Un viatge al fons d'una ànima torturada, posseïda per l'ambició, la frustració i l'anhel per la bellesa inassolible.



«VALLVI»

Autor: EDGAR CANTERO
Editorial: PROA
Pàgines: 360 / Preu: 19,50 €

L'Edgar, guionista i dibuixant de còmics, va fins a Vallvidrera a buscar la seva musa, però es troba que la població és molt més del que deixa veure la llegenda: és una guerra de bandes, una macrofesta salvatge en el territori de la més alta burgesia catalana, un món al marge governat per gàngsters, defensat per superherois, poblat de psicòpates i maleït per un assassí en sèrie.



«L'APARADOR DESERT»

Autor: RAMON SURROCA
Editorial: LLIBRES DE L'ÍNDEX
Pàgines: 190 / Preu: 16 €

Helena és una jove estudiant gironina que arriba a Barcelona per fer un treball sobre art contemporani centrat en la figura de Gonzalo Fresán. De la seva mà, entrarà en contacte amb un món ple d'interessos i de falsedats, a to amb la deriva turística i comercial de la ciutat. Una reflexió sobre la dissolució de la memòria i les impostures polítiques i artístiques, però també sobre l'esperança de la salvació.